

بررسی ترکیبات شیمیایی و خواص دارویی برخی از گیاهان مورد
استفاده در چشم اندازهای شهری

گل ختمی *Althaea officinalis*

گیاهی است علفی ، پایا ، دارای ساقه ای به ارتفاع ۵/۰ تا ۵/۱ متر و پوشیده از کرک های نرم که ریشه دراز ، دوکی شکل ، به ضخامت انگشت و به رنگ خاکستری مایل به زرد دارد . برگ هایی با پهنک بزرگ ، مقسم به ۳ تا ۵ لوب ، دندانه دار و گل هایی درشت به رنگ سفید گلی یا مایل به ارغوانی دارد . گل های آن در قسمت انتهایی ساقه ، به صورت دسته های غالباً ۳ تایی ظاهر می گردد.

ترکیبات شیمیایی :

ریشه ختمی :

دارای ۳۵ درصد لعاب ، ۳۷ درصد آمیدون ، ۱۰ درصد ساکاروز ، ۷۸/۰ درصد قند تبدیل یافته ، ۱۰ تا ۱۱ درصد مواد پکتیک ، ۷/۱ درصد ماده روغنی ، ۸/۰ درصد آسپاراژین ، بتائین ، آلومین ، لسیتین ، نوعی آنزیم ، یک ماده معطر فرار و اسید مالیک ، تانن به مقدار ۷ درصد ، مواد معدنی و فسفات است .

برگ ختمی :

علاوه بر موسیلاژ ، دارای مقدار جزئی اسانس و یک اسید فرار با بوی اسید والرینیک است .

گل ختمی :

علاوه بر ماده قندی ، موسیلاژ و غیره ، دارای ۲۴/۰ درصد اسانس است

خواص درمانی :

گل ختمی :

اثر رفع تحریکات جلدی و نرم کننده داشته و در مداوای سینه ، سرفه ، و درد گلو بکار می رود . از گل ختمی در رفع ورم ملتحمه نیز استفاده به عمل می آورند .

برگ ختمی :

دارای موسیلاژ فراوان و اثر نرم کننده در مصارف داخلی است . در استعمال خارج به صورت ضماد از آن استفاده به عمل می آید . جوشانده برگ گل ختمی را به صورت حمام ، لوسیون ، کمپرس گرم ، غرغره ، و موارد مختلف دیگر بکار می برند .

ریشه ختمی :

اختصاصاتی شبیه برگ و گل آن آن داشته ، از آن به عنوان نرم کننده ، رفع کننده تحریکات جلدی ، آرام کننده و غیره استفاده می شود . برای تسریع دندان بندی اطفال ، از ریشه خشک ختمی به صورت جویدن استفاده می کنند . این عمل در بین غالب مردم نواحی مختلف معمول است .

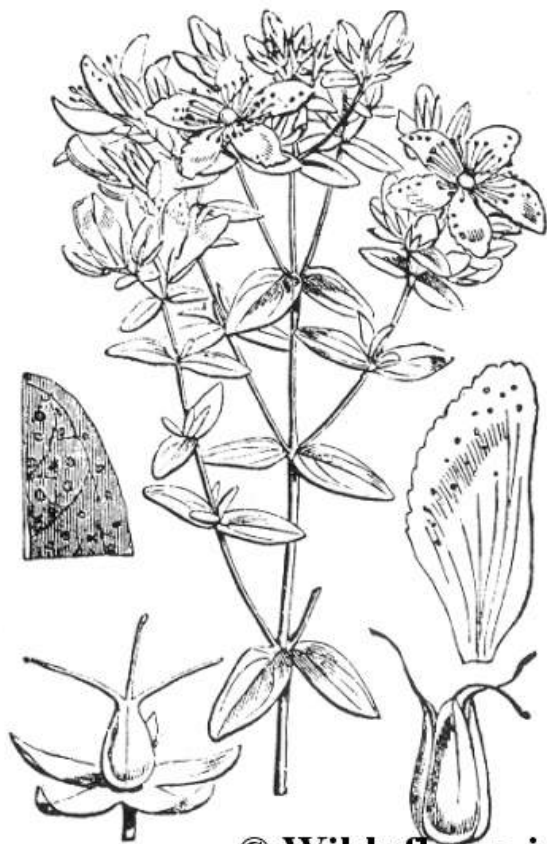
© - josef hlasek

www.hlasek.com

Althaea officinalis af0744

گل راعی *Hypericum perforatum*

گیاهی علفی ، پایا به ارتفاع ۵۰ تا ۸۰ سانتیمتر و دارای برگ های متقابل است . زمان گل دهی از اواخر اردیبهشت تا اواخر مهر ماه است . مجموعه گل های آن پس از ظاهر شدن به صورت دیهیم مانند در آمده ، منظره بسیار زیبایی به گیاه می بخشد .

© Wildpflanze.info

ترکیبات شیمیایی :

سرشاخه گلدار این گیاه دارای اسانس و تاننی شبیه تانن چای است . مقدار تانن آن نیز در نمونه های مختلف ممکن است تا ۴/۱۲ در صد برسد . بعلاوه دارای هتروزیدی به نام هیپرین (Hyperine) و ماده قرمز رنگی به نام هیپرسیین (Hypericine) است . هیپرین ماده ای است به رنگ زرد روشن که از گلبرگهای گیاه بدست می آید و هیپرسیین ماده قرمز رنگی است که از مادگی و میوه این گیاه بدست می آید .

خواص درمانی :

سرشاخه های گلدار این گیاه دارای اثر نیرو دهنده ، هضم کننده ، صفرا بر ، مسکن اعصاب ، ضد عفونی کننده مجاری ادرای ، مدر ، قابض و تقویت کننده دستگاه تنفسی و رحمی است . همچنین در موارد کم خونی ، کمی اشتها ، اسهال های ساده ، سنگ کلیه ، آسم مرطوب ، صرع ، حالات تشنجی ، عدم تعادل عصبی مورد استفاده قرار می گیرد .

درخت افاقیا *Robinia pseudo-acacia*

درختی است زینتی ، زیبا ،
خاردار به ارتفاع ۶ تا ۲۰ متر که
ساقه ای پوشیده از پوست
خاکستری رنگ با شکاف های
عمیق دارد . گل هایی سفید رنگ
، معطر ، مجتمع با حالت آویخته
دارد .

ترکیبات شیمیایی :

گل اقاچیا :

دارای روبی نین ، آسیا راژین ، اسانسی با بوی بسیار مطبوع و نافذ شبیه بوی یاسمن ، مرکب از اترهای متیلک ، ترپینئول ها ، الکل بنزیلیک لینالول ، اندول ، نرول و هلیوتروپین است .

دانه اقاچیا :

دارای ۳۱ درصد ماده روغنی توام با مواد تلخ است . امروزه موفق به جدا کردن ماده تلخ دانه و تهیه نوعی آرد از آن گردیدند که به آرد گندم جهت طبخ نان افزوده می شود .

روغن دانه اقاچیا ، حالت روان ولی خشک شونده دارد . اسیدهای چرب اشباع نشده آن به مقدار ۳ تا ۷ درصد است . اسیدهای چرب اشباع نشده آن عبارت از اسید اولئیک ، لینولئیک و لینولنیک می باشد .

خواص درمانی :

گل درخت اقاچیا ، دارای اثرات خفیف آرام کننده ، مقوی ، قابض ، نرم کننده و صفرا بر است . پوست درخت اقاچیا مخصوصا پوست ریشه آن ، به مقادیر کم و مخلوط با قند ، اثر مقوی و ملین ملایم دارد ولی اگر به مقدار زیاد بکار رود ، اثر قوی آورو مسهلی قوی ظاهر نموده ، سمی می گردد . برگ درخت اقاچیا ، اثر صفرا بر و ملین دارد .

دم کرده گل و برگ درخت اقاچیا می تواند در سردردهای منشا مسمومیت های خود بخود (مسمومیت های ناشی از پیدایش مواد سمی در خون و جمع شدن آن ها در عضوی از بدن) ، سوء هضم ، استفراغ های سبک و احساس کسالت های عادی که غالبا پیش می آید ، اثر مفید داشته است .

گل درخت اقاچیا به مصارف متعدد می رسد مانند آنکه از آن در تهیه نوعی نان شیرینی لیکور ، شربت ، لوسیون های زیبایی ، نوعی تنطور زرد رنگ جهت رنگ کردن ابریشم ، پنبه و کاغذ استفاده می گردد . با الیاف فیبری ساخته درخت اقاچیا ، نوعی طناب تهیه می شود ولی این کار در ایران معمول نیست .

مورد *Myrtus communis*

درختچه کوچکی است که ارتفاع ساقه آن در شرایط عادی بین ۱ تا ۳ متر است ولی در آب و هوای مساعد به ارتفاع بیشتر نیز می رسد. برگهایی همیشه سبز، پایا، متقابل و ساده، گلها نسبتا درشت سفید و صورتی و بوی مخصوص دارند و در اردیبهشت تاثیر ظاهر می شوند. میوه آن به صورت سته، بیضوی یا مدور، به بزرگی یک نخود، به رنگ سیاه مایل به آبی به ندرت سفید و دارای طعمی گس و رزینی است

ترکیبات شیمیایی :

برگ مورد دارای تانن ، مواد رزینی و تلخ ، کامفن و ۳/۰ درصد اسانس است

برجستگی های روی ساقه مورد (Galle) که از قدیم الایام ، دیوسکورید آن را تحت نام Myrtidana ، به عنوان قابض مورد استفاده قرار می داده ، و یا برای آن این اثر را قائل بوده است تانن فراوان دارد .

میوه گیاه دارای تانن ، اسانس ، مواد رزینی ، قند های مختلف و اسید های آلی نظیر اسید مالیک و اسید ستریک است .

دانه مورد دارای نوعی ماده روغنی است که از اولئین ، لینولین ، میریستین و پالمیتین تشکیل می یابد .

خواص درمانی :

۱ اثر درمانی مورد مربوط به اسانسی است که در اعضای مختلف آن ، مخصوصا در برگ گیاه یافت می شود .
مورد اثر ضد عفونی کننده دارد واز آن در مصارف داخلی و استعمال خارج می توان استفاده به عمل آورد . به علاوه مقوی معده ، نیرو دهنده و قابض (میوه) است .

در موارد سرفه ، اگر مورد مصرف شود باعث می شود که سرفه کردن بیمار زیاد شود و سپس تدریجا منتهی به از بین رفتن کامل این ناراحتی گردد . ضمنا با مصرف آن حالت تحریک کمتری به بیمار دست دهد .
مصرف فراورده های مورد در برونشیت ها ، آسم ، فراخ شدن ناحیه ای یا عموم برونش ها ، موجبات تسهیل خروج اخلاط را فراهم می سازد .

باد توجه داشت که فراورده های مورد نبارد به مقادیر زیاد و بی رویه یا مدت زیاد بکار رود چون بر اثر دفع اسانس از راه دستگاه تنفس ، مخاط برونش ها تحریک گردیده و عوارض ناراحت کننده ای ایجاد می شود . به طوری که ممکن است به جای از بین رفتن سرفه بیمار موجبات تشدید آن و افزایش ترشحات مخاطی فراهم شود .

عشقه یا داردوست *Hedera helix*

گیاهی است زینتی و زیبا که ممکن است حالت خزنده در سطح زمین داشته باشد و یا آنکه از تکیه گاه تا ارتفاع ۲۰ متر بالا رود. برگ های آن به رنگ سبز تیره چرمی، ضخیم، شفاف و همیشه سبز است. گل های آن رنگ مایل به سبز داشته به صورت گل آذین چتر ساده مجتمع می گردند. زنبور عسل علاقه مفرط به این درخت نشان می دهد. زیرا نوش بسیار مرغوب به رنگ زرد مایل به سبز از آن بدست می آورد

مسمومیت :

مسمومیت از عشقه به دفعات برای اطفال پیش آمده است . مصرف آن در پرندگان و حیوانات مختلف ، باعث ایجاد مسمومیت می گردد . مقادیر زیاد آن موجبات مسمومیت شدید و حتی مرگ را فراهم می سازد . برگ عشقه مانند میوه آن ، دارای سمیت است . زیرا در هر دو آنها هه درین ، وجود دارد .

عوارض مسمومیت از عشقه ، عبارت است از استفراغ ، اسهال ، پیدایش ضایعاتی در دستگاه هضم ، احتقان مننژها و غیره است .

برای رفع مسمومیت ، مصرف مواد قی آور ، شیر مواد نرم کننده و ترکیبات تریاک دار توصیه شده است .

ترکیبات شیمیایی:

- میوه و برگ عشقه دارای گلوکزیدهای مختلفی است که مهمترین آنها هدرین (Hederine) است. این گلوکزید بر اثر هیدرولیز تبدیل به هدریدین و رامنور می شود.
- در میوه و برگ این گیاه علاوه بر گلوکزیدهای مذکور، موادی نظیر تانن، اسید هدریک، مواد چرب، کلسترین، اسید کلروژنیک، اسید فرمیک، اسید مالیک و همچنین پکتین و اینوزیت نیز یافت می شود.

خواص درمانی :

چون میوه ، برگ و قسمت های مختلف عشقه دارای ماده سمی هه درین است ، ازاین جهت مصرف آنها باد در نهایت دقت و احتیاط صورت گیرد و حتی از آنها جز برای استعمال خارج استفاده به عمل نیاید

میوه عشقه دارای هه درینزیادتر و اثر مسهلی و قی آور شدیدتر است .به علاوه اثر معرق دارد ولی چون سمیت ان بیشتر از برگ گیاه است ، همواره موجبات بروز خطر را فراهم آورده است . در رفع دردهای عصبی و رماتیسمی از این گیاه استفاده می شود.

گل ساعت *Passiflora caerulea*

- گیاهی علفی ، پایا ، زینتی و داراي ساقه سبز و پیچک دار است . در نواحی حاره آمریکا و جزایر آنتیل می روید . به علاوه به علت زیبایی گل هایش پیوسته پرورش می یابد .

Brushwood

ترکیبات شیمیایی:

در ریشه ، برگ و گل این گیاه وجود یک ترکیب مولد اسید سیانیدریک توسط **Guignard** مشخص گردید . مقدار این ماده که در گل کمتر از برگ و ریشه است ، معادل ۵/۰ گرم برای هر کیلوگرم ریشه و برگ مشخص شده است .

خواص درمانی :

- آرام کننده ناراحتی های منشا عصبی با اثر قاطع است . در بعضی درد های عصبی ، بی خوابی ها ، مالیخولیا ، اضطراب و ضعف اعصاب مصرف می شود .
- فراورده های آن را گاهی مخلوط با **Crataegus** که آن نیز اثری مشابه دارد و یا ترکیبات دیگر بکار می روند .

ازگیل ژاپنی *Eriobotrya japonica*

درختچه ای است زیبا و دارای برگ های سبز دائمی که منشا اصلی آن ژاپن بوده و در ایران نیز پرورش می یابد . دارای برگ های بیضوی دراز ، ضخیم و چرمی ، گل های آن به رنگ سفید و نسبتا معطر و مجتمع و به صورت پانیکول های انتهایی است . در زمستان شکفته می شود و در خرداد میوه رسیده می دهد . میوه رسیده گیاه به رنگ زرد است و در داخل آن دانه های زاویه دار جای دارد .

خواص درمانی :

میوه گیاه تا زمانی که نارس است طعم ترش دارد ولی پس از رسیدن طعمی شیرین و مطبوع پیدا می کند . دارای اثر مسکن و کاهش دهنده گرمای بدن در موارد تب است . از آن ، جهت رفع استفراغ ، رفع احساس سوزش در مری و معده که بر اثر اروغ زدن یا بالا آمدن غذا پیش می آید استفاده می شود .

دم کرده برگ های آن ، اثر مفیدی در درمان اسهال های ساده ظاهر می کند . در چین گاهی گل های آن را به عنوان خلط آور یا درمان سرفه ، آسم و در سبکته های مغزی و سل بکار می برند .

با تشکر از توجه شما

